

به نام خدا

مصاحبه رادیویی مدیر محترم پژوهش و فناوری دانشگاه

سرکار خانم دکتر مینو قره بگلو

۱۳۹۶/۰۹/۲۵ به مناسبت هفته پژوهش و فناوری

مجری: ضمن خوش آمدگویی لطفاً در ابتدا تعریفی از پژوهش ارائه فرمائید. به نظر شما اصولاً پژوهش چه تفاوت‌هایی با تحقیق دارد؟

دکتر قره بگلو: عرض سلام و ادب و احترام دارم خدمت شما و شنوندگان محترم شبکه استانی رادیو و فرا رسیدن هفته پژوهش و فناوری را خدمت همه پژوهشگران عزیز تبریک عرض می‌کنم. اگر بخواهیم تعریفی از پژوهش ارائه دهیم در یک جمله می‌توان گفت که پژوهش عبارت است از کشف واقعیت‌های جدید و تفسیری که از این واقعیت‌ها به صورت سیستماتیک و نظام مند با هدف تولید دانش ارائه می‌شود. نظریه پردازی در حوزه پژوهش نقش بسیار مهمی دارد و می‌توان گفت در گام اول معنای پژوهش با تحقیق مترادف می‌باشد و تفاوت بین تحقیق و پژوهش در بخش نظریه پردازی است. هدف پژوهش یافتن پاسخ برای پرسش‌هایی خاص در مورد چستی، چرایی و چگونگی روابط و وابستگی میان پدیده‌ها با پیمایش گام‌های سامانمند و منطقی است.

مجری: به طور کلی حوزه پژوهش و فناوری چه حد و حدودهایی دارد؟ آیا محدودیت‌هایی برای حوزه پژوهش وجود دارد؟ آیا می‌توان گفت که پژوهش فقط جنبه علمی دارد و در دانشگاه‌ها می‌تواند اتفاق بیفتد؟
دکتر قره بگلو: در واقع پژوهش موضوع عامی است که هم می‌تواند در داخل دانشگاه و هم خارج از دانشگاه‌ها انجام شود. اینکه در قرآن اشارات متعددی به تدبیر و تعقل شده است به نظر چنین می‌رسد که به نوعی اشاره به پژوهش و تحقیق است و این نوع نگرش می‌تواند در کل زندگی جریان داشته باشد. بنابراین تحقیق و پژوهش مشخصاً نبایستی به داخل دانشگاه محدود بشود، بلکه در خارج از دانشگاه و زندگی روزمره و در تمامی عرصه‌های زندگی نیز معنا پیدا می‌کند.

مجری: زمانی که سوال خاصی مطرح می‌شود، پژوهش در کدام مرحله وارد عمل می‌شود؟ به عبارتی دیگر، آیا پژوهش می‌تواند به همه سوالات مطرح شده پاسخ ارائه دهد؟

خانم دکتر قره بگلو: از دیدگاه بنده، موضوع پژوهش قبل‌تر از این مسأله آغاز می‌شود به این معنا که طرح سوال، سوالات مسأله محور و مورد نیاز خود بخشی از پژوهش است. به عبارتی اولین قدم پژوهش طرح سوال است. وقتی مسأله‌ای در جامعه دیده می‌شود، همان مسأله می‌تواند سوال تحقیق باشد. گام دوم فرآیند تحقیق است که به صورت سیستماتیک و نظام مند، متناسب با رشته‌های گوناگون جهت پاسخ به آن سوال انجام می‌گیرد تا سوال با هدف تولید دانش پاسخ داده شود.

مجری: به نظر شما چه پارامترهایی وجود دارد که سیستماتیک و روش مند انجام یافتن یک تحقیق را نشان می دهد تا تحقیق قابل اعتماد باشد؟

دکتر قره بگلو: تحقیقات دانشگاهی لزوماً از روش های نظام مند و سیستماتیک علمی جهت انجام پژوهش استفاده می کنند. مواردی نظیر تعمیم پذیری، روایی و پایایی در تحقیقات دانشگاهی شیوه هایی جهت اطمینان از صحت و اعتبار تحقیق می باشد تا تحقیق در همه عرصه ها قابل دفاع و قابل تسری بوده باشد و نشان دهنده عدم سوگیری محقق و سلیقه محقق در نتیجه پژوهش باشد.

مجری: به نظر می رسد موضوعات پژوهش ها و تحقیقات در جامعه ما صرفاً در محافل آکادمیک محدود مانده است. آیا این نکته را برای جامعه ما یک آسیب نمی دانید؟ آیا اتفاق نظر دارید، نتایج تحقیقاتی که در دانشگاهها انجام می شود در جامعه ما مورد استفاده قرار نمی گیرد؟ به نظر شما نتایج پژوهش هایی که می تواند برای ارگان ها و نهادهای مختلف جامعه سودمند باشد، نباستی در دسترس آنها قرار بگیرد؟

دکتر قره بگلو: به نکته ظریف و به قول معروف "پاشنه آشیل" تحقیقات اشاره کردید. بحث عملیاتی شدن و کاربردی شدن تحقیقات نکته ای بسیار مهم و ضروری می باشد و حتی سیاستگذاری وزارتین علوم و بهداشت به کاربردی شدن نتایج پژوهش ها در جامعه تأکید دارد. اما باید ببینیم مشکل از کجاست؟ به نظر نمی توان گفت که در این مورد فقط دانشگاهها مقصر می باشند، بلکه بایستی به این موضوع به صورت شبکه ای نگاه بکنیم. اینکه پژوهش ها چطور کاربردی شوند، یا پایان نامه های دانشجویان تحصیلات تکمیلی از حالت ویتروینی خارج بشوند و به حل مسئله جامعه کمک کنند، خود نیازمند یک پژوهش اساسی می باشد. اما با این حال سیاستگذاری های اخیر تا حدودی راهکارهای خوبی برای کاربردی شدن پژوهش ها می باشد. وقتی ارگانها و نهادهای اجرایی مسایل خود را مطرح می کنند. همین مسایل، موضوع پژوهش های دانشگاهی قرار می گیرد و محققین دانشگاهی جهت حل این مشکلات، اقدام به پژوهش با شیوه های علمی می کنند. با توجه به اینکه وزارت علوم این موضوع را در دستور کار خود قرار داده است، نیازمند یک عزم جدی هستیم تا فاصله بین دستگاه های اجرایی و دانشگاهها را کاهش دهیم. این خود گامی است در جهت خارج شدن پژوهش های دانشگاهها از ویتروینی کتابخانه ها و حل معضلات و نیاز ارگانهای اجرایی که این تعامل دانشگاه با ارگانهای اجرایی همان حل مسأله آحاد مردم جامعه است چراکه این ارگانها در ارتباط بلافاصله با آحاد جامعه می باشند.

مجری: به نظر شما اساساً پژوهش ها، فردی انجام گیرد بهتر است؟ یا اینکه می تواند توسط یک گروه پژوهشی هم انجام بشود؟

دکتر قره بگلو: این موضوع در جامعه دانشگاهی به عنوان یکی از دغدغه ها مطرح است. حقیقتاً پژوهش های موفق، پژوهش هایی است که با مشارکت گروه ها و تیم ها و متخصصین از حوزه های مختلف و مرتبط انجام شده است. امروزه در محافل علمی دانشگاهی در سطح بین المللی وقتی پژوهشی منتشر می شود هر کدام از مشارکت کنندگان در پژوهش، میزان و سهم مشارکت خود را در انتهای پژوهش ها ذکر می کنند، این مشارکت باعث نگاه جامع و کل نگر به موضوع پژوهش و اطمینان از این موضوع می شود که همه جنبه های موضوع در تحقیق مورد توجه بوده است. در کشور ما نیز سیاست گذاری هایی که در این خصوص از طرف وزارتین انجام شده نشان از جنبه تشویقی بودن فعالیت های پژوهشی مشارکتی دارد. بعنوان مثال امتیاز متعلق به فعالیت پژوهشی در قبال

پژوهش انفرادی اگر یک امتیاز در نظر گرفته شود، این امتیاز در قبال پژوهشی که توسط دو عضو پژوهشگر انجام می شود به ۱/۵ ارتقا می یابد.

مجری: حضرتعالی به عنوان عضو هیأت علمی دانشگاه هنر اسلامی تبریز، بفرمائید که پژوهش در هنر چه معنا و مفهوم پیدا می کند؟

دکتر قره بگلو: پژوهش در حوزه هنر نسبت به سایر حوزه ها مانند پزشکی و فنی و صنعت و ... از بکرترین و مهجورترین نوع پژوهش هاست. در گذشته پژوهش هنر در دانشگاه های هنری، بیشتر بحث پرورش هنرمند را مد نظر داشته است و تأکید اصلی به تولید اثر هنری بود. بدین معنا که پژوهش هنر فقط در اثر هنری خلاصه می شد. اما خوشبختانه در سال های اخیر در این مورد، سیاستگذاری های خوبی انجام شده و در کنار اثر هنری و پرورش هنرمند بحث پژوهش در هنر نیز اهمیت پیدا کرده است. پژوهش در هنر یک پژوهش بین رشته ای محسوب می شود و با حوزه های علوم انسانی، مسائل فرهنگی و اجتماعی ارتباط تنگاتنگی دارد. آنچه امروز در پژوهش های هنری مورد نیاز است، تبیین جایگاه چند جانبه هنر است تا بتوان پژوهش های مرتبط با حوزه هنر را جهت داد.

اگر بخواهیم مصداقی تر صحبت بکنیم، باید بگویم که در حوزه پژوهش هنر از دو بعد می توان صحبت کرد: بعد اول بعد تکنیکی هنر می باشد که به اثر هنری، مربوط است، در این خصوص تا کنون کارهای زیادی صورت گرفته است. ولی کماکان توجه به اثر هنری و فرآیند خلق آثار هنری با رویه های به روزتر و نوآورانه تر هنوز جای کار بیشتری دارد، این نوآورانه بودن اثر هنری و فرآیند تولید اثر هنری منجر به کارآفرینی می شود و این در راستای اظهارات مقام معظم رهبری در رابطه با تجاری سازی دانش نیز هست که این همان کارآفرینی بواسطه هنر می شود که با جنبه تکنیکی هنر ارتباط دارد. اما بعد دوم در حوزه پژوهش هنر به لایه های زیرین هنر و ارتباط آن با جنبه های دینی، فرهنگی و اجتماعی جامعه مرتبط است. نکته قابل توجه در بحث پژوهش هنر جنس خاص این نوع پژوهش است که رویکردها، راهبردها و روش های خاص و متفاوت از سایر حوزه ها را می طلبد تا منجر به نتایج جدید و غیر کلیشه ای و عمیق گردد.

مجری: همچنان که مستحضرید در سال های اخیر به ویژه از سوی مقام معظم رهبری تأکید ویژه ای بر سبک زندگی ایرانی - اسلامی شده است و به نظر می رسد اولین قشری که می تواند در این حوزه به عنوان پیشرو نقش آفرینی کند، حوزه هنر و هنرمندان جامعه است. به نظر شما نقش دانشگاه هنر و دانشجویان هنری در این مورد چیست؟

دکتر قره بگلو: دانشگاه هنر اسلامی تبریز به عنوان یکی از ۳ دانشگاه هنری کشور و تنها دانشگاه هنری منطقه شمالغرب کشور، از یک طرف مثل سایر دانشگاهها وظیفه تولید و اشاعه علم را در دستور کار خود دارد و از سوی دیگر به خاطر هنری بودن و رسالتی که هنر در جامعه دارد، اقدام به تهیه و تدوین طرح جامع پژوهشی در افق های کوتاه مدت، میان مدت و دراز مدت نموده است. در این طرح جامع همه پژوهش ها مطابق با بیانات مقام معظم رهبری در جهت تولید محتوای ایرانی - اسلامی جهت دهی شده است. دانشگاه هنر اسلامی تبریز ۶ دانشکده دارد که همگی به یک آرمان واحد که همان تولید محتوای ایرانی - اسلامی بواسطه جهت دهی تحقیقات

در راستای تحول بنیادین در تولید محتوای ایرانی اسلامی و کاربردی شدن این تحقیقات در راستای رفع نیازهای کشور البته با اولویت منطقه ای می باشد، هدف گذاری شده است.

مجری: حضرتعالی به عنوان مدیر پژوهش و فناوری دانشگاه هنر اسلامی تبریز، بفرمائید افرادی که می خواهند در حوزه پژوهش فعالیت نمایند، آیا می توانند از حمایت مادی و معنوی دانشگاه برخوردار باشند؟
دکتر قره بگلو: در این مورد پژوهشگران به دو بعد پژوهشگران داخل دانشگاه و پژوهشگران خارج از دانشگاه قابل طبقه بندی است. دسته اول پژوهشگران داخلی یعنی اعضای محترم هیأت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه می توانند مستقیماً با ارائه طرح پیشنهادی خود و مطابق با سیاستگذاری های کلان دانشگاه در راستای طرح جامع پژوهشی دانشگاه از حمایت های لازم برخوردار بشوند. اما دسته دوم یعنی پژوهشگران خارج از دانشگاه می توانند از طریق مرکز رشد فناوری های نرم و مراکز کارآفرینی با دانشگاه ارتباط ایجاد کنند. پژوهشگران خارج از دانشگاه می توانند ایده ها و پروپوزال های خود را به این مراکز جهت همکاری متقابل دانشگاه با آنها ارائه نمایند تا مطابق با سیاستگذاری انجام شده در فرآیند بررسی و عملیاتی شدن قرار گیرد که در حالت ایده ال ایده همکاری متقابل منجر به کارآفرینی و تجاری سازی می شود. همچنین در این خصوص به تفاهم نامه هایی دانشگاه با ارگان ها، نهادها و شرکت های خصوصی و دولتی و دانشگاه های سطح بین المللی می توان اشاره نمود که با هدف به اشتراک گذاری منابع می باشد. این تفاهم نامه ها باعث می شود تا گروه های بیشتری از منابع مشترک استفاده بکنند، به عبارتی بخش اجرایی می تواند از سرمایه علمی و فکری دانشگاه استفاده بکند و دانشگاه هم می تواند از سایر سرمایه های بخش اجرایی استفاده نماید.

مجری: آیا قبول دارید که هزینه پژوهش ها بسیار زیاد می باشد؟ چه راهکارهایی در این مورد پیشنهاد می کنید؟
دکتر قره بگلو: بله اینکه هزینه پژوهش به لحاظ زمان بر بودن آن بالاست، بله من هم قبول دارم، و یکی از راهکارهای کاهش یا کنترل هزینه ها همان استفاده از منابع مشترک است که در بخش قبلی به آن اشاره نمودم.

مجری: لطفاً به طور مصداقی بفرمایید که از محصولات پژوهشی حوزه هنر کدام بخش های جامعه بهره مند می شوند؟

دکتر قره بگلو: این مورد بستگی به حوزه های مورد بحث در هنر دارد، به عنوان مثال در مورد نتایج پژوهش در حوزه معماری می توان گفت که در بحث ایجاد فضای زندگی برای سبک زندگی اسلامی ارگان هایی نظیر اداره مسکن ، شهرداری و نظام مهندسی از محصولات پژوهشی این حوزه منتفع شوند یا بعنوان مثال در حوزه هنرهای صناعی ، اداره میراث فرهنگی و صنایع دستی. سایر حوزه های هنر نیز بدین منوال مخاطبین خاص خود را دارد که همانگونه که قبلاً در صحبت ها اشاره شد بواسطه این ارگانها، آحاد جامعه از نتایج پژوهش منتفع می شوند.
مجری: از اینکه دعوت ما را قبول کردید و در شبکه رادیو استانی حضور یافتید. سپاسگزارم.